DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Høring – regler om ordninger for samiske kategorialmenigheter

Høringsnotat 4. juni 2026. Høringsfrist: 25. september 2026

Kirkemøtet vedtok i mars 2026 å opprette en kategorialmenighet for samer i pite- og lulesamisk språkområde. Opprettelsen trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Før menigheten kan opprettes, må det vedtas regler for den, og Kirkemøtet har bedt Kirkerådet fremme forslag til regler for kategorialmenigheten til Kirkemøtet i 2027.

Kirkerådet foreslår at de nye reglene skal være mest mulig like reglene for den samiske menigheten i sørsamisk språkområde – Saemien åålmege. Det innebærer at det også blir foreslått noen endringer i dagens regler for Saemien Åålmege. Dette gjelder særlig nærmere regler for tilsetting i kategorialmenighetene.

Bakgrunn

Samisk utvalg, som leverte sin utredning *Hvordan kan man styrke samisk kirkeliv i Den norske kirke?* i mars 2024, foreslo å opprette en kategorialmenighet for lulesamisk og pitesamisk språkområde. I utredningen fremheves det at et kirkelivsprosjekt for lulesamisk kirkeliv i Hamarøy har vært viktig for å berede grunnen for en permanent ordning. I utdyping av forslaget og konsekvensene av det, heter det i rapporten fra Samisk utvalg:

> Utvalget foreslår at det etableres en kategorialmenighet i lulesamisk og pitesamisk språkområde. (…) I likhet med kategorialmenigheten i sørsamisk område, som omfatter alle samer som er bosatt i eller med tilknytning til det sørsamiske språkområdet, bør en kategorialmenighet i lulesamisk og pitesamisk språkområde kunne omfatte alle samer som er bosatt i eller med tilknytning til de språkområdene.

Utvalget foreslo videre at den nye menigheten bør ha samme bemanning og struktur som Saemien åålmege, dvs. fire stillinger[1] og et menighetsråd med fem faste medlemmer.

Forslaget fra Samisk utvalg ble fulgt opp av Sør-Hålogaland bispedømmeråd, som er ansvarlig for oppfølgingen av lulesamisk kirkelivsprosjekt og har fulgt det tett. Bispedømmerådets vurdering er at prosjektet har avdekket et stort behov for en egen kategorialmenighet som ramme for arbeidet med lulesamisk kirkeliv innenfor Den norske kirke. Bispedømmerådet skriver i henvendelsen til Kirkerådet:

> [S]iden oppstarten av prosjektet i 2021 [har det] vært en betydelig økning i antall forespørsler etter kirkelige tjenester med samisk innhold og språk. Det gjelder både dåp, begravelser, vielser og konfirmasjon. Spesielt interessant er det at det stadig oftere ytres ønske om større samisk medvirkning slik at

[1] Pr juni 2026

> rommet for den samiske tros- og livsforståelsen blir større. Bispedømmerådet påpeker at en framtidig lulesamisk kategorialmenighet vil sikre at lulesamer, uavhengig av bosted, kan delta i alle sider av lulesamisk kirkeliv uten å måtte gi avkall på retten til selvbestemmelse og selvrepresentasjon.

Bispedømmerådet skriver videre:

> Situasjonen for pitesamer, enten de er bosatt i det tradisjonelle pitesamiske området eller andre steder, er ikke annerledes enn for lulesamer. Gjennom samtaler med daglig leder for den pitesamiske stiftelsen Sállto bidumsáme guovdátj, Stig Morten Kristensen, er det etablert et samarbeid mellom de to språkområdene som vil innebære at en framtidig lulesamisk kategorialmenighet også vil inkludere pitesamene. Det betyr at det nå jobbes for å få etablert en pite-, og lulesamisk kategorialmenighet. Språklig og kulturelt er det mye som forener og ligger til rette for et godt samarbeid mellom de to språkgruppene.

En viktig uttalt begrunnelse for å opprette en kategorialmenighet for pite- og lulesamer har vært behovet for samisk med- og selvbestemmelse, noe som er knyttet til forståelsen av urfolksrettigheter. Bispedømmerådet pekte på at den nåværende valgordningen til menighetsråd ikke kan sikre samisk selvrepresentasjon og (tilstrekkelig) medbestemmelse i menighetsrådet, og at dette er i konflikt med demokratiske prinsipper og urfolksrettigheter. Videre vil en kategorialmenighet kunne betjene pite- og lulesamer som lever spredt utenfor kjerneområdet. Saemien Åålmege er fremhevet som et forbilde

Lulesamisk kirkelivsprosjekt har også gjort et viktig arbeid for å berede grunnen for en kategorialmenighet. Bispedømmerådet peker på at det er en risiko for at mange av de resultatene som prosjektet har drevet frem, kan forsvinne dersom det blir et opphold i virksomheten før den eventuelt kan gjøres permanent.

Saken ble sendt på høring høsten 2025 og høringsinstansene gav en unison tilslutning til forslaget om en kategorialmenighet. Et prinsippvedtak om å opprette en kategorialmenighet for samer i pite- og lulesamisk språkområde ble så vedtatt av Kirkemøtet i mars 2026.

Forslag til regelverk

Det følger av kirkeordningen § 3 at Kirkemøtet fastsetter særskilt ordning for kategorialmenigheter. Saemien åålmege er derfor i dag regulert gjennom *regler om ordning for Saemien Åålmege*. I høringsnotatet til saken om opprettelse av en ny kategorialmenighet fremholdt Kirkerådet at det beste vil være at det innføres en parallell eller felles regulering av begge disse menighetene. En viktig begrunnelse for dette er at det blir like ordninger for gjennomføringen av valgene i samiske kategorialmenigheter, for å unngå en unødvendig kompleksitet knyttet til gjennomføring av disse valgene. Dette synet fikk støtte i høringen. Særlig understreket Samisk kirkeråd at det bør sikres like ordninger for samiske kategorialmenigheter.

Saemien åålmege ble opprettet på permanent basis i 2015, etter at menigheten hadde fungert som en forsøksordning opprettet av kirkedepartementet i 2009. Menigheten er finansiert av rettssubjektet Den norske kirke ved Nidaros bispedømme. Reglene for menigheten fastsetter at den skal ha et menighetsråd og en kirkelig betjening som består av prest for sørsamisk språkområde samt diakon og eventuelle øvrige stillinger knyttet til sørsamisk kirkeliv. Det er forutsatt at alle stillingene er lønnet av rettssubjektet Den norske kirke. Staben i Saemien åålmege består i dag av prest, diakonimedarbeider, menighetspedagog og daglig leder for menighetsrådets virksomhet. Alle medarbeiderne har rettssubjektet Den norske kirke ved Nidaros bispedømmeråd som arbeidsgiver, men arbeidsgivermyndigheten kan delegeres til menighetsrådet, med unntak av tilsettingsmyndighet og vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd sendte i juni 2025 Kirkerådet et utkast til regler for pite- og lulesamisk kategorialmenighet som bygger på reglene for Saemien åålmege. Kirkerådet er enig i at reglene for Saemien åålmege i det store og hele også er godt tilpasset en kategorialmenighet for pite- og lulesamer. Kirkerådet foreslår derfor at det gis nær tilsvarende regler for denne, som bygger videre på utkastet fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Kirkerådet foreslår også at regelverket utvides noe ved at det gis egne særregler for tilsetting av prest og andre ansatte i kategorialmenighetene. Bestemmelser om dette foreslås gitt i en egen paragraf. For at regelverket her skal bli likt for begge menighetene, foreslås det at disse bestemmelsene også tas inn i regler om ordning for Saemien åålmege.

Kirkerådet har også benyttet anledningen til å foreta en viss forenkling og omstrukturering av regler om Saemien åålmege. Det er også gjort noen mindre endringer av innholdsmessig art. Det som nå sendes på høring er derfor både forslag til et nytt regelverk for samisk menighet i pite- og lulesamisk område og endret regelverk for Saemien åålmege.

En vesentlig side ved ønsket om å opprette en ny kategorialmenighet har vært ønsket om selvbestemmelse for samisk kirkeliv også på lokalt plan. Kirkemøtet vedtok i 2026 (KM 10/26) en ny paragraf 36b i kirkeordningen hvor det bl.a. heter:

> Kirkelige organer skal legge til rette for at samisk språk og kultur, selvbestemmelse og medvirkning i kirkedemokratiet sikres og utvikles i kirken.

Denne bestemmelsen er ment å understreke og forsterke dagens status for samisk kirkeliv i Den norske kirke. I saksforberedelsen til saken pekte Kirkerådet på ulike organer som i dag ivaretar samisk selvbestemmelse. På lokalt plan gjelder dette Indre Finnmark prosti, Saemien åålmege og den nye kategorialmenigheten for pite- og lulesamisk språkområde. Kirkerådet presiserte også følgende:

> Kirkerådet presiserer at disse organene er en del av Den norske kirkes struktur, og at selvbestemmelse i denne sammenheng dermed skal forstås innenfor rammen av både den myndigheten og de begrensningene som kirkeordningen generelt gir til ulike kirkelige organer. Selvbestemmelse innebærer slik ikke en oppbygging av en parallell styringskanal i kirken.

I tilretteleggingen av forslaget til nye og reviderte regler for samiske kategorialmenigheter har det også vært viktig for Kirkerådet å følge opp vedtaket fra i år om samisk selvbestemmelse, innenfor de rammene som finnes i kirkeordningen. Disse rammene innebærer blant annet at den sørsamiske kategorialmenigheten i dag ikke er et eget rettssubjekt. I trossamfunnsloven er det nevnt to rettssubjekter, soknet og Den norske kirke. Kategorialmenigheter er ikke nevnt blant dem, og de samiske kategorialmenighetene er derfor ikke foreslått som egne rettssubjekter.[2] Det innebærer at kategorialmenigheten ikke kan ha rettslig handleevne, det vil si til at de selv kan ha rettigheter og forpliktelser, være part i avtaler eller ha partsstilling overfor domstoler og andre myndigheter. De vil dermed ikke kunne inngå arbeidsavtaler, herunder ha formelt arbeidsgiveransvar eller økonomiansvar.

Kirkerådet ønsker imidlertid at selvbestemmelse kan ivaretas gjennom at det legges til rette for ordninger som gjør at kategorialmenighetene gjennom delegering av myndighet og regler for tilsetting i praksis får en selvstendig stilling til å styre kategorialmenigheten.

Kommentar til de enkelte paragrafene:

Til § 1: Denne bestemmelsen etablerer grunnlaget for en særlig ordning med en samisk menighet for å fremme henholdsvis sørsamisk og pite- og lulesamisk kirkeliv innenfor de respektive språkområdene. Menighetene skal også være ressurser for lokalmenigheter som skal betjene henholdsvis sørsamer, lulesamer og pitesamer i andre deler av landet.

Paragrafen bestemmer også navnet på menigheten. Kirkerådet mener det mest nærliggende at pite- og lulesamisk menighet følger betegnelsen på sørsamisk, men dagens navn Saemien åålmege kan mest nærliggende oversettes som «Samisk menighet». For pite- og lulesamisk kategorialmenighet vil da den tilsvarende betegnelsen være Sáme tjoaggulvis.

Når det nå skal etableres ytterligere en samisk kategorialmenighet, kan det være grunn til å vurdere om menighetene bør gis en mer fullstendig betegnelse også på samisk. For sørsamisk menighet vil det da bli: «Saemien åålmege åarjelsaemien gïeledajvesne», på norsk «Samisk menighet i sørsamisk språkområde». For pite- og lulesamisk menighet, blir betegnelsen «Sáme tjoaggulvis bidum- ja julevsáme giellaguovlon», på norsk «Samisk menighet i pite- og lulesamisk språkområde». Argumenter mot en endring for sørsamisk er at dagens navn er godt innarbeidet og at et lengre og mer fullstendig navn vil bli unødig omstendelig. Det vil også gjelde for den nye kategorialmenigheten. Kirkerådet foreslår derfor å beholde dagens navn Saemien åålmege og at den nye menigheten får en tilsvarende betegnelse. I tråd med

[2] De døvekirkelige kategorialmenighetene er i dag rettssubjekter, med særlig bakgrunn i eierskap til døvekirkene. De har likevel en annen status enn soknet, først og fremst ved at de (i motsetning til soknene) kan gå konkurs.

normen for andre organer i Den norske kirke, foreslås det at bare første ordet i navnet har stor bokstav i de nye reglene.[3]

Til § 2: Et valgt menighetsråd er menighetens styringsorgan, jf. kirkeordningen § 36a. Prest for henholdsvis sørsamer og pite- og lulesamer sørger for samordning mellom prestetjenesten og den øvrige virksomheten, jf. § 3. Paragrafen er uforandret fra dagens regler for Saemien Åålmege.

Paragrafen bestemmer også det samiske navnet på menighetsrådet. Navnet her vil være avhengig av hva som blir bestemt som navn på menigheten i § 1.

Til § 3: Menigheten er gjennom denne bestemmelsen sikret en minimumsbetjening. Dagens regler om ordning for Saemien Åålmege nevner her bare prest og diakon spesifikt. I realiteten har menigheten i dag fire ansatte. Det er prest, diakoniarbeider, trosopplærer og daglig leder. I prosjektet for lulesamisk menighet er det i dag også fire medarbeidere. Det forutsettes senere i dagens regelverk (§ 9) at menigheten skal ha en daglig leder, og erfaringen fra både Saemien Åålmege og det lulesamiske kirkelivsprosjektet viser at det er nødvendig med en stilling innen kirkelig undervisning. Imidlertid kan det være grunn til å ikke nevne selve stillingsbetegnelsene konkret. Det vil da være opp til den enkelte kategorialmenigheten å bestemme hva som skal være funksjonstittelen på hver av stillingene, og om denne skal være på det aktuelle samiske språk. Kirkerådet foreslår derfor at det står «stillinger knyttet til diakoni og kirkelig undervisning». Kirkerådet understreker videre at det ikke er en forutsetning at alle er fulle stillinger. Regelverket åpner videre for at det også kan opprettes andre stillinger knyttet til samisk kirkeliv. Hverken Saemien Åålmege eller lulesamisk kirkelivsprosjekt har i dag egne stillinger innen kirkemusikk. Stillinger for dette er derfor ikke presisert i regelforslaget, men Kirkerådet antar at egne kirkemusikkstillinger vil kunne vokse frem som et behov.

Til § 4: Denne bestemmelsen bestemmer hvilken av biskopene som har tilsyn med kategorialmenigheten. Dette korresponderer med det bispedømmet hvor den samiske gruppen er representert i bispedømmerådet. Dersom det skal føres tilsyn utenfor bispedømmets grenser, skjer det i samråd med vedkommende biskop der. Kirkerådet legger til grunn at dette i utgangspunktet bare er aktuelt for sørsamene, som har sitt språkområde spredt over flere bispedømmer.

Til § 5: Bestemmelsen er uforandret fra dagens regler.

Til § 6: Medlemskap i Den norske kirke er i utgangspunktet knyttet til et geografisk sokn. Reglene for kategorialmenighetene åpner for at medlemskapet i en samisk kategorialmenighet kan komme i tillegg til og ikke i stedet for soknetilknytningen. Det innebærer blant annet at man er stemmeberettiget både i den lokale soknemenigheten og i kategorialmenigheten.

---

[3] Dette er en norm i moderne norsk. Kirkerådet har innhentet råd om normer i samisk Sámi Giellagáldu, som skal behandle saken og komme tilbake med et endelig svar.

Grunnlaget for medlemskap i de samiske kategorialmenighetene tar utgangspunkt i tilsvarende regler i sameloven § 2-6, nemlig at personer som *regner seg* (sameloven: «oppfatter seg selv») som same, kan registreres som medlem. Det samme gjelder vedkommendes ektefelle, partner, samboer eller barn. I tillegg kan menighetsrådet sette kriterier som utvider kretsen av dem som kan bli medlemmer. Innenfor det aktuelle språkområdet (henholdsvis sørsamisk og pite- og lulesamisk) kan alle med samisk tilknytning bli medlemmer. Utenfor språkområdet gjelder medlemskap dem som regner seg som henholdsvis sørsame eller pitesame eller lulesame. Til forskjell fra Sametingets valgmanntall stilles det ikke krav om samisk som hjemmespråk for en selv eller foreldre, besteforeldre eller oldeforeldre. Medlemskriteriet er dermed noe videre enn for registrering i Sametingets valgmanntall.

I tvilstilfeller avgjør Samisk kirkeråd om en person oppfyller vilkårene for medlemskap. I dagens regler for Saemien Åålmege er det Nidaros bispedømmeråd som avgjør dette. Denne bestemmelsen er foreslått endret utfra en betraktning av samisk selvbestemmelse, og det er foreslått at dette blir ivaretatt av Samisk kirkeråd.

Til § 7: Sammensetningen av menighetsrådet bygger på de vanlige reglene i kirkeordningen. Det innebærer at menighetsmøtet bestemmer om antallet valgte medlemmer i tillegg til presten skal være fire, seks, åtte eller ti. Dette er en endring fra dagens regler om Saemien Åålmege, hvor antall valgte medlemmer er fastsatt i reglene.

I dagens regler for Saemien Åålmege er valgbarheten for flertallet i menighetsrådet knyttet til om vedkommende kan skrives inn i Sametingets valgmanntall. Kirkerådet mener dette er en kompliserende regel. I andre sammenhenger i det kirkelige regelverket er det i alminnelighet sammenheng mellom hvem som har stemmerett og hvem som er valgbare. En ordning hvor noen vil være valgbare til noen av plassene, mens flertallet er forbeholdt personer som kan skrives inn i valgmanntallet, vil kunne medføre at velgernes preferanser overstyres av reglene. Kirkerådet foreslår derfor at alle som er registrert som medlemmer av kategorialmenigheten, også er valgbare til menighetsrådet. I nominasjonsprosessen kan likevel menighetsrådets nominasjonskomité søke å ivareta tilsvarende hensyn som i dagens regler.

Øvrige bestemmelser i kirkeordningen §§ 9 og 10, samt bestemmelsene om menighetsråd i kirkevalgreglene, gjelder så langt det passer.

Til § 8: Paragrafen er foreslått flyttet før menighetsrådets oppgaver, i tråd med rekkefølgen i kirkeordningen.

Paragrafen bygger på kirkeordningen § 11, og har tatt inn en bestemmelse om at rådet skal ha en daglig leder. Det foreslås videreført fra nåværende regler for Saemien Åålmege at den særskilt valgte samiske representanten i bispedømmerådet har møte- og talerett, men ikke er medlem av menighetsrådet.

Til § 9: Bestemmelsene i denne paragrafen er tilpasning av tilsvarende bestemmelser i kirkeordningen § 12 samt de liturgiske ordningene med tilhørende alminnelige bestemmelser. Henvisningen til § 17 i dagens regler for Saemien Åålmege er tatt ut,

da oppgavene til kirkelig fellesråd delvis blir ivaretatt av bispedømmerådet og delvis ikke er relevante for kategorialmenigheten. Bispedømmerådets budsjett- og økonomiansvar, som et stykke på vei kan sammenlignes med en fellesrådsfunksjon, kan delegeres til menighetsrådet, og Kirkerådet legger til grunn at en slik delegering er normalordningen.

Bestemmelsene om tilsetting og arbeidsgivermyndighet som står i dagens regler for Saemien Åålmege, er flyttet til § 11 i forslaget.

Til § 10: Paragrafen videreføres i hovedsak fra dagens ordning for Saemien Åålmege, med én endring: Der det tidligere het at avstemning i menighetsmøtet kan skje per post i saker der menighetsrådet treffer bestemmelse om det, foreslår Kirkerådet at det legges til at slike avstemninger også kan skje digitalt. Det er i tråd med formålet om å sikre et digitaliseringsvennlig regelverk.

Til § 11: Tilsetting og arbeidsgiveransvar for de som er ansatt i kategorialmenigheten, følger vanlige regler i rettssubjektet Den norske kirke så langt det passer. Det betyr at bispedømmerådet, ved tilsettingsrådet, tilsetter alle medarbeidere. Biskopen utøver arbeidsgivers styringsrett over presten, på linje med de øvrige prestene, med det unntaket at presten i samisk kategorialmenighet ikke tilhører et prosti og dermed er direkte underlagt biskopen. Biskopen vil likevel kunne delegere arbeidsgiverfunksjoner til en prost etter tjenesteordning for biskoper § 15 første ledd. For de øvrige ansatte er stiftsdirektør øverste leder, men den daglige ledelsen kan delegeres til menighetsrådet ved daglig leder eller direkte til daglig leder.

Kirkerådet foreslår at tilsetting skjer i henhold til personalreglement for rettssubjektet Den norske kirke, med noen tilpasninger i §§ 8 og 10 om tilsettingsrådets sammensetning. Ved tilsetting av prest oppnevner biskopen en prost som går inn i de oppgavene som prosten har i personalreglementet. Ved tilsetting av både prest og øvrige medarbeidere kan stiftsdirektøren gi en annen fullmakt til å opptre på sine vegne. Kirkerådet foreslår at det bør tilstrebes at representanter for menigheten er i flertall i tilsettingsrådet, og at rådet bør settes sammen slik at en oppnår dette. Daglig leder bør derfor vanligvis alltid være medlem av tilsettingsrådet og, med unntak av for tilsetting av prest, være den som foreslår hvem som skal tilsettes. Ved tilsetting av daglig leder, bør stiftsdirektøren vanligvis peke på presten for henholdsvis sørsamisk og pite- og lulesamisk språkområde som den andre representanten for arbeidsgiver. For andre enn prest, skal representanten for de ansatte også være pekt ut blant de ansatte i kategorialmenigheten.

Personalreglementet skal etter hovedavtalen drøftes med arbeidstakerorganisasjonene. Selv om den foreslåtte paragrafen ligger utenfor personalreglementet som sådan, legger Kirkerådet til grunn at bestemmelsene innholdsmessig likevel skal drøftes med arbeidstakerorganisasjonene i forkant av at Kirkemøtet vedtar reglene.

Til § 12. Kirkerådet erfarer fra tid til annen at det vil kunne være behov for å vedta mindre endringer i regelverkene, uten at det bør anses nødvendig at saken behandles

som regelsak i Kirkemøtet. I tråd med den alminnelige praksisen knyttet til regler fastsatt av Kirkemøtet, foreslås det derfor å ta inn en bestemmelse om at Kirkerådet kan vedta mindre endringer i reglene. For å sikre samisk medvirkning, foreslås det å ta inn en saksbehandlingsregel om at forslag til endringer legges frem for menighetsrådet før endelig vedtak.

Til § 13. Kirkemøtet har vedtatt at opprettelsen av kategorialmenigheten for samer i pitesamisk og lulesamisk språkområde trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Dette foreslås derfor også tatt inn i reglene her.

Konsekvenser for andre regelverk

Den sørsamiske representanten i Kirkemøtet og Nidaros bispedømmeråd velges i dag av medlemmene av Saemien åålmege etter kirkevalgreglene, mens den lulesamiske representanten i Sør-Hålogaland bispedømmeråd velges av Samisk kirkelig valgmøte etter regler om Samisk kirkelig valgmøte. Det vil ikke være mulig å vedta eventuelle endringer i disse ordningene før kirkevalget i 2027. Kirkerådet tar sikte på å komme tilbake med forslag til eventuelle endringer knyttet til dette, i samråd med Samisk kirkeråd, i før kirkevalget i 2031.

Oppstart og overgangsordninger

I saksforberedelsen til prinsippvedtaket om å opprette en samisk kategorialmenighet i pite- og lulesamisk område i Kirkemøtet understreket Kirkerådet at regelverk og andre rammebetingelser må være på plass og det må gjennomføres valg av menighetsråd før menigheten formelt kan opprettes. En viktig rammebetingelse for valg er at det må opprettes et medlemsregister som også vil være et valgmanntall for kategorialmenigheten.

Kirkerådet konkluderte derfor med at et realistisk tidspunkt for den formelle opprettelsen av menigheten vil være 1. januar 2028. Av praktiske og tekniske grunner vil det ikke være aktuelt å koble valg i den nye kategorialmenigheten direkte til kirkevalget i 2027. Kirkerådet ser for seg at valget av det første menighetsrådet vil skje etter en forenklet ordning, for eksempel at valget blir gjennomført på et menighetsmøte. Dette er i tråd med kirkevalgreglenes ordning for suppleringsvalg. Det innebærer også at valget av menighetsråd i Saemien åålmege vil gjennomføres i tråd med gjeldende ordning.